

Strategija visokog obrazovanja na Univerzitetu Sinergija u svetlu primene Bolonjskog procesa i buduće akreditacije u Bosni i Hercegovini

Univerzitet Sinergija u Bijeljini predstavlja regionalnog lidera Istočnog dela Republike Srpske u Visokom obrazovanju. Za nepunih šest godina smelo korača u razvoju stabilne i kvalitetne Visokoobrazovne institucije. Danas ga krasi kvalitetni studijski programi na šest fakulteta, posebno selektirani studenti, preko sto kvalitetnih referentnih nastavnika i saradnika, nova zgrada Univerziteta građena po najvećim Evropskim standardima isključivo za nastavne potrebe, kvalitetna i stabilna materijalna baza nastave, literature pisana od strane profesora Univerziteta za sve studijske programe. Pred nama je težak proces Akreditaciju visokoškolskih institucija u Bosni i Hercegovini. On će se realizovati na osnovu Kriterijuma definisanih od strane Agencije za Visoko obrazovanje na nivou Bosne i Hercegovine.

Naravno mi nismo sedeli skrštenih ruku i nismo čekali Kriterijume da bi smo radili po istim već smo išli u susret događajima. Šta smo sve radili u prethodnih šest godina: usavršavali studijske programe, selektirali i usavršavali nastavno i nenastavno osoblje, posebno selektirali prijavljene studente putem javnih konkursa za studiranje na našem Univerzitetu, izgradili novu zgradu, opremili istu sa najsavremenijom nastavnom materijalnom bazom, napisali preko sto udžbenika za potrebe svih studijskih programa, interno osiguravali kvalitet našeg rada, posebno pratili i usavršavali sve segmente našeg vaspitno obrazovnog rada. Posebno smo razvili moderno elektronsko poslovanje na Univerzitetu, negovali odnose sa javnošću, doveli poznate profesore, regionalne i državne lidere u posete, tribune i popularna predavanja za naše studente. Osam naučnih skupova unazad šest godina, veliki broj projekata za potrebe Republike Srpske i regiona i preko petsto objavljenih naučnih radova naših profesora samo u toku prethodne dve godine su brojke za respekt. Poslednji naučni skup na temu "Visoko obrazovanje u Bosni i Hercegovini u svetlu budućih Evropskih integracija" govori o našoj trajnoj opredeljenosti za stalno usavršavanje univerzitetskog rada, vaspitno obrazovnog procesa za dugoročne potrebe države a u skladu sa evropskim tendencijama. Odlukom rektora Univerziteta stipendirani su najbolji studenti na Univerzitetu i deca palih boraca. Najbolji svršeni studenti su stalno zaposleni i stipendirani za usavršavanja na master i doktorskim studijama. To je process koji traje. Mi smo se pridružili velikom broju humanitarnih akcija i pomoć pojedinim porodicama na regionalnom nivou. Posebno smo vodili računa o izgradnji čvrstog i homogenog kolektiva sa primernom interpersonalnom komunikacijom.

Šta je Univerzitet Sinergija danas?

Univerzitet Sinergija je mlada akademska institucija osnovana 2005. godine uz saglasnost Ministarstva prosvete Republike Srpske (Rešenjem br. 6-06-3061-1/05 od 13.10.2005. godine) i uz podršku Univerziteta Singidunum iz Beograda.

Univerzitet Sinergija je nastao kao rezultat vizije vlasnika i rektora redovnog profesora dr Milovana Stanišića i želje da se mladima u Republici Srpskoj obezbedi kvalitetno obrazovanje uz adekvatne uslove studiranja i da se podstakne njihov lični razvoj u pravcu njihove profesionalne kompetentnosti. Nakon dve godine uspešnog rada, Ministarstvo prosvete i kulture Republike Srpske potvrdilo je ispunjenost svih uslova za rad Univerziteta Sinergija i izdalo Dozvolu za rad br. 07.2-9628/07 od 28.12.2007. godine.

U sastavu Univerziteta Sinergija nalaze se:

- Fakultet poslovne ekonomije u Bijeljini.
- Fakultet za poslovnu informatiku u Bijeljini.
- Pravni fakultet u Bijeljini.
- Filološki fakultet u Bijeljini.

- Poslovni fakultet u Višegradu.
- Fakultet za bezbednost i zaštitu u Banja Luci.

Osnovni zadaci i ciljevi visokoškolske ustanove (misija i vizija):

Univerzitet Sinergija ima utvrđene osnovne zadatke i ciljeve koji su u skladu sa ciljevima visokog obrazovanja, koji su utvrđeni zakonom.

Cilj Univerziteta Sinergija je:

- stalni razvoj kvaliteta visokog obrazovanja na Univerzitetu,
- poboljšanje kvaliteta studijskih programa, nastave i uslova rada,
- aktivno uključivanje studenata u sve segmente rada i odlučivanja,
- povećanje efikasnosti studija,
- razvoj naučnoistraživačkog rada,
- poboljšanje kvaliteta ukupne akademske zajednice na Univerzitetu,
- racionalna organizacija resursa.

Zadaci Univerziteta Sinergije su:

- Obrazovanje na prvom, drugom i trećem ciklusu studijskih programa;
- Podsticanje naučno istraživačkog rada studenata u ovim oblastima;
- Saradnja na lokalnom, državnom i međunarodnom nivou.

Univerzitet Sinergija permanentno prati savremene naučne tokove i dostignuća, i prenosi znanja studentima primenom savremenih nastavnih planova i programa, kroz aplikaciju najsavremenijih svetskih i nacionalnih metoda kontrole kvaliteta.

Imajući u vidu da se društveni, ekonomski i kulturni progres zasniva na razvoju i unapređenju visokog obrazovanja, **misija Univerziteta Sinergija** je da omogući najviše akademske standarde i obezbedi sticanje znanja i veština u skladu sa potrebama društva i planiranim nacionalnim razvojem. Trajnim opredeljenjem Univerzitet teži permanentnom unapređenju kvaliteta visokog obrazovanja i uključivanju u evropski obrazovni prostor. Kroz ostvarivanje nivoa kvaliteta, koji su opšte prihvaćeni od strane akademske sredine, Univerzitet Sinergija će nastaviti da zauzima mesto jedne od vodećih obrazovnih institucija u našem okruženju.

U radu Univerziteta vodiće se računa o sledećim vrednostima:

- stalnom usavršavanju nastavnih sadržaja;
- usavršavanju univerzitetskih profesora (life-long learning);
- poštovanju akademskih sloboda;
- timskom radu studenata i nastavnika.

Postavljeni ciljevi i zadaci Univerziteta biće praćeni i stalno unapređivani.

Univerzitet Sinergija u Bijeljini u susret budućoj akreditaciji i primena Kriterijuma i indikatora za akreditaciju studijskih programa na univerzitetima u okviru ESABIH projekta.

1. Primena Kriterijuma i indikatora za akreditaciju studijskih programa na na Univerzitetu Sinergija u Bijeljini na osnovu ESABIH projekta:

Obrazovni ciljevi u studijskim programima: definisani su ishodi učenja sa težištem na nivou orijentacije i usmerenosti kao i na specifični zahtevima za dato područje studija/disciplini i/ili stručnoj praksi i izgledu završnih radova I i II ciklusa.

Posebna briga o ljudskom resursu: nastavni kadar se bira po posebnoj proceduri, mora biti posebno kvalitetan, pri izboru usklađujemo profesionalne i akademske zahteva, posebno vodimo brigu o broj zaposlenog nastavnog kadra u odnosu na broj studenata i zakonom predviđene uslove.

U radu sa studentima vodimo računa kroz studijske programe o: ocenjivanju i testiranju, praktičnoj nastavi, uslovima za upis studenata na studijski program, uključenost studenata u unapređenje nastavnih i procesa učenja, mere za promovisanje mobilnosti, uključujući i uzajamno priznavanje kredita/bodova, savetovanje studenata i konsultacije, sistem informisanja i žalbi studenata.

Stanju fizičkih resursa neophodnih za realizaciju studijskog programa: broja amfiteatara, učionica, laboratorija, informatičke opreme, bibliotečkog prostora, prostora za smeštaj nastavnog i nenastavnog osoblja i drugo.

Unutrašnje osiguranje kvaliteta studijskih programa: samovrednovanje je trajna, kontinuirana aktivnost koja uključuje sve zaposlene i studente Univerziteta Sinergija. U posao samovrednovanja najdirektnije je uključena Komisija za kontrolu kvaliteta. U procesu samovrednovanja upotrebljavaju se standardi, indikatori kvaliteta i ostale mere učinka koji su regulisani opštim pravnim aktima zemlje, ali i samog Univerziteta. Zbirni dokument ovog procesa čini Izveštaj o samovrednovanju.

Izveštaj o samovrednovanju služi kao osnova za promene i unapređenje nastavnog procesa, ali i kao izvor informacija budućim poslodavcima o znanjima i veštinama koje studenti stižu na Univerzitetu, omogućava Univerzitetu da proveri kvalitet svojih programa, a samim tim i diploma koje studenti stižu, omogućava recenzentima da steknu tačan uvid o stanju u ustanovi da bi mogli da daju ocenu o njenom kvalitetu.

Da bi ostvarila osnovne zadatke i ciljeve, Univerzitet vrši planiranje i kontrolu rezultata svih oblika svojih obrazovnih, naučnih, umetničkih, istraživačkih i stručnih aktivnosti u okviru svoje delatnosti.

Planski prioriteta su:

- Prihvatanje međunarodnih standarda u oblasti visokog obrazovanja i stvaranje uslova za njihovu racionalnu primenu
- Razvijanje indikatora kvaliteta.

Procedura izrade samoevaluacionog izvještaja: postupak samovrednovanja na Univerzitetu prvi put je realizovano u školskoj 2007/2008. U postupku samovrednovanja procenjena je ispunjenost svih standarda za samovrednovanje i ocenjivanje kvaliteta visokoškolskih ustanova, koji su dati u "Pravilniku o standardima za samovrednovanje i ocenjivanje kvaliteta visokoškolskih ustanova".

Cilj samovrednovanja je:

1. da se kroz kritičku analizu sagledaju nedostaci i prednosti Univerziteta i fakulteta u njegovom sastavu (rezultati SWOT analize daju se kroz četiri polja: prednosti, slabosti, mogućnosti i pretnje);
2. koristi se u procesu akreditacije.

Izveštaj o samovrednovanju napisan je prema "Uputstvu za pripremu izveštaja o samovrednovanju".

Izveštaj o samovrednovanju se sastoji iz tri dela:

- Podaci o Univerzitetu („lična karta“ Univerziteta).
- Procena ispunjenosti standarda kvaliteta na Univerzitet.
- Prilozi na osnovu koji je sačinjen Izveštaj o samovrednovanju Univerziteta.

Izveštaj o samovrednovanju služi kao osnova za:

- promene i unapređenje nastavnog procesa,
- kao izvor informacija budućim poslodavcima o znanjima i veštinama koje studenti stiču na Univerzitetu,
- dokument omogućava ustanovi da proveri kvalitet svojih programa, a samim tim i diploma koje studenti stiču,
- omogućava recenzentima da steknu tačan uvid o stanju na Univerzitetu da bi mogli da daju ocenu o njenom kvalitetu.

Tačnost i preciznost navoda i podataka u toku pripreme izveštaja o samovrednovanju, osim ocena vezanih akreditaciju ustanove, služe rukovodstvu da formira planove budućeg delovanja u cilju opšteg poboljšanja kvaliteta.

Rezultati evaluacije: evaluacija studijskog programa se provodi periodično i to na način da se svaki put uzimaju drugi ciljevi/elementi koji se mogu testirati. Uvedene su sistematične mere za praćenje nastavnog procesa. Uspostavljene su strukture za osiguranje kvaliteta, i konstantno se prati kvalitet nastave na studijskom programu.

Mere za unapređenje studijskog programa: rezultati evaluacije predstavljaju polaznu tačku za formiranje strateškog i operativnog pristupa u uvođenju, unapređenju i razvoju dokazivih mera koje su neophodne za ostvarenje ciljeva učenja. Mere za unapređenje se zasnivaju na planu otklanjanja svih poteškoća i nedostataka primjerenih tokom provođenja procesa evaluacije.

Uključivanje saradnika/kolega, studenata, svršenih studenata (alumni) i tržišta rada/profesije: u unutrašnje osiguranje kvaliteta su uključeni saradnici/kolege, studenti, alumni i tržište rada/profesionalna udruženja, učenici srednjih škola..

Postignuti rezultati tokom realizacije studijskih programa: analiziramo ostvareni nivo i nastojimo da dobijene krajnje kvalifikacije budu u skladu sa planiranim sticanjem kompetencija s obzirom na nivo, orijentaciju i specifične zahtjeve u toj naučnoj/umjetničkoj oblasti. Posebno nastojimo da bude visok stepen zadovoljstvo svršenih studenata i tržišta rada studijskim programom.

Ishod učenja studijskih programa: mi smo u studijskim programima odredili ciljne vrijednosti za celokupne ishode učenja u poređenju sa ishodima drugih relevantnih studijskih programa u zemlji i svetu. Ishodi učenja su u skladu sa tim planiranim ciljevima.

2. MINIMALNI STANDARDI I NORMATIVI U VISOKOM OBRAZOVANJU U BIH

Univerzitet Sinergija zadovoljava tehničke normative vezane za realizaciju nastave: veličina prostora, broj i kvalitet računarske opreme je u duhu zahtevanih standarda, posedujemo računarska mreža i biblioteku.

Pored tehničkih posedujemo i odgovarajući ljudski resurs: broj i struktura administrativnog i tehničkog osoblja, studente grupisane u odgovarajuće nastavne grupe, za predavanja i vežbe, akademsko osoblje u radnom odnosu sa predviđenim opterećenjem u nastavi, istraživačkim i drugim aktivnostima. Ovi standardi će biti predmet našeg narednog pisanja.

Kako realizujemo Samovrednovanje?

Osnovni instrumenti samovrednovanja su pisani upitnici – ankete, dati u Programu realizacije procesa unutrašnje i spoljne evaluacije rada na Univerzitetu Sinergija. Deo upitnika se realizuje i statistički obrađuje u elektronskom obliku (studenti se istovremeno anketiraju u elektronskoj učionici). Po pravilu, ona je kombinovanog karaktera – čine je pitanja zatvorenog i otvorenog tipa. Anketiranoj osobi mora se dati mogućnost, odnosno „slobodan prostor“ za:

- iskazivanje ličnog stava;
- kritički I samokritički osvrt;
- davanje ideja I određenih sugestija;
- pokretanje inicijativa I sl.

U principu, anketiranje je anonimno, s tim što se u određenim elementima I fazama samoevaluacije od menadžmenta I nastavnog osoblja može tražiti identifikacija (pod bilo kojim okolnostima, anketiranje studenata mora biti anonimno).

Realizaciju procesa anketiranja (studenata, nastavnog i nenastavnog osoblja Univerziteta i fakulteta) sprovodi radna grupa po odluci Komisije za samovrednovanje na Univerzitetu Sinergija. Nakon prikupljanja I obrade anketnih listića, dužna je tri rezultate na uvid rektoru I Senatu Univerziteta, odnosno svim dekanima fakulteta, članovima saveta I nastavno-naučnih veća u njihovom sastavu. Treba imati u vidu da je rad Univerziteta u svakom trenutku izložen nadzoru i kritici korisnika usluga:

- studenata;
- poslodavaca;
- osnivača;
- organa uprave;
- državnih inspekcija i
- medija.

To je dobra okolnost, jer je institucija na neposrednom udaru javnosti, a to utiče na podizanje kvaliteta njenog rada i dinamički, proaktivan prilaz u realizaciji svoje misije i strateških ciljeva. Dati sistem standarda i postupaka za obezbeđenje kvaliteta rada Univerziteta odraz je dosadašnjeg iskustva i želje da se dođe do najboljih primera iz prakse razvijenih zemalja. Međutim, on ima određenih manjkavosti, koje se za sada ne uočavaju jasno. Očekuje se njihovo „isplivavanje“ na površinu već nakon prve godine implementacije. Zbog toga, u postuliranju datog procesa nastojalo se da se ugrade određeni korektivni mehanizmi kojim se može, u koracima, vršiti „fino podešavanje“ predloženih rešenja.

Šta je naša strategija za obezbeđenje kvaliteta?

Strategija obezbeđenja kvaliteta je primarni strateški razvojni dokument iz oblasti obezbeđenja kvaliteta visokog obrazovanja na Univerzitetu Sinergija u Bijeljini, koja definiše osnovne prioritete visokog obrazovanja na Univerzitetu Sinergija u oblasti obezbeđenja kvaliteta, kao i načine njihovog ostvarivanja. Ovaj dokument je trajan dokument Univerziteta Sinergija, koji će se, u cilju njegovog poboljšavanja, periodično preispitivati i menjati, odnosno dopunjavati i služi kao osnov za izradu akcionih planova u oblasti obezbeđenja kvaliteta (kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih).

Cilj donošenja strategije obezbeđenja kvaliteta je ostvarivanje Zakonom postavljenih ciljeva visokog obrazovanja i vizije daljeg razvoja visokog obrazovanja na Univerzitetu Sinergija u Bijeljini.

U skladu sa misijom i vizijom o visokom obrazovanju na Univerzitetu Sinergija, strateški ciljevi ostvarivanja kvaliteta obrazovanja su:

- neprekidno i sistematsko unapređenje kvaliteta visokog obrazovanja na Univerzitetu Sinergija,
- poboljšanje kvaliteta studijskih programa,
- povećanje efikasnosti studija,
- poboljšanje kvaliteta nastave,
- poboljšanje procesa studentskog vrednovanja pedagoškog rada nastavnika,
- poboljšanje kvaliteta vrednovanja studentskog rada,
- poboljšanje kvaliteta i inteziviranje naučnoistraživačkog rada nastavnog osoblja,
- poboljšanje kvaliteta nenastavne podrške osnovnoj delatnosti Univerziteta Sinergija,
- poboljšanje kvaliteta procesa upravljanja,
- racionalna organizacija svih resursa,
- poboljšanje uslova rada,
- povećanje doprinosa akademskom životu Univerziteta Sinergija i doprinosa lokalnoj i nacionalnoj zajednici.

Polazna osnova strategije obezbeđenja kvaliteta su sledeća dokumenta:

1. Analiza trenutnog stanja visokog obrazovanja na Univerzitetu Sinergija (slabosti, opasnosti, mogućnosti i prednosti – tzv.SWOT analiza);
2. Lisabonska konvencija o priznavanju kvalifikacija/diploma u visokom obrazovanju, koju je ratifikovala naša zemlja;
3. Bolonjska deklaracija koju je naša zemlja potpisala;
4. Zakon o visokom obrazovanju
5. Pravilnik o standardima za samovrednovanje i ocenjivanje kvaliteta visokoškolskih ustanova;
6. Pravilnik o standardima i postupku za spoljašnju proveru kvaliteta visokoškolskih ustanova;
7. Pravilnik o standardima i postupku za akreditaciju visokoškolskih ustanova i studijskih programa;
8. Statut Univerziteta Sinergija.

Komisija za upravljanje kvalitetom organizuje, koordinira i sprovodi postupke vrednovanja kojima se proverava ispunjenost Standarda kvaliteta na Univerzitetu Sinergija.

U svom radu Komisija za upravljanje kvalitetom se rukovodi idejom uspostavljanja i unapređenja unutrašnjih institucionalnih mehanizama za osiguranje, vrednovanje i poboljšanje kvaliteta, sa trajnim ciljem obezbeđenja visokih standarda profesionalnog i stručnog razvoja učesnika u svim područjima delovanja Univerziteta Sinergija.

U ostvarivanju ciljeva **Komisija za upravljanje kvalitetom**:

- prati ostvarivanje Standarda obezbeđenja kvaliteta,
- prati ispunjenost Standarda obezbeđenja kvaliteta,
- predlaže Standarda i postupke za obezbeđenja kvaliteta,
- predlaže Standarda i postupke za proveru kvaliteta,
- predlaže mere za otklanjanje uočenih slabosti u cilju poboljšanja kvaliteta,
- obavlja i druge poslove od značaja za unapređenje i razvoj kvaliteta.

Komisija za upravljanje kvalitetom u svom radu uvažava sve posebnosti pojedinih područja delovanja Univerziteta Sinergija.

Umesto zaključka

Globalizacija je u punoj meri zahvatila Visoko obrazovanje i u tom smislu procesi reformi su neizbežni i prisutni u čitavom svetu pa i u našoj zemlji. Bolonjski proces je iz osnova promenio organizaciju nastave na Univerzitetima Evrope. Ove reforme su imale i imaju i brojne protivnika. Od 2005.godine Univerzitet Sinergija je imao značajan doprinos u kreiranju inovativnog i kreativnog znanja u Republici Srpskoj. Suočeni smo sa izazovima populacije koja živi, radi i stari. Cenimo da Republika Srpska može povećati svoje prirodne potencijale i kompetencije svih građana uz veće učešće u Visokom obrazovanju i procesu doživotnog obrazovanja.

Probirljivi tržišni zahtevi traže posebno vredne diplomske attribute svršenih studenata pa će u procesu obrazovanja ostati samo kvalitetni Univerziteti koji svojim radom mogu zadovoljiti te zahteve. Svesni truda koji ulažemo i svih budućih napora koji su pred nama cenimo da se sa definisanom razvojnom strategijom Univerzitet održivo razvija u usavršava upravo u duhu tih zahteva.

*Univerzitet Sinergija
Prorektor za kvalitet nastave
Redovni profesor dr Dušan Regodić, dipl. inž.*